

VÁROSI LEGENDÁK – TÉVHITEK ÉS VALÓS FÉLELMEK

Felpörögve

A köznyelv általában partidrognak nevezi azokat a stimuláns szereket, amelyeknek a használata szorosan kötődik bizonyos szórakozóhelyekhez, diszkókhoz, bárókhoz vagy általában a bulizáshoz, más szóval a partizáshoz. Ám miközben partidrogokról beszélünk, nem biztos, hogy pontosan tudjuk, milyen szerekről van szó, milyen a hatásuk, napjainkra mennyire vált jellemzővé a használatuk, valóság-e vagy eltúlzottak azok a veszélyek, amelyekről ezekkel a szerekekkel kapcsolatban hallunk, olvasunk.

A pontosabb információk és a félreértések eloszlatásához kért lapunk segítséget dr. Demetrovics Zsoltól, az ELTE addiktológiai tanszéki szakcsoportjának vezetőjétől, a témakör egyik jeles hazai szakértőjétől.

MÁR A NÉV IS FÉLREÉRTÉST OKOZ

Általában a partidrogok csoportjába elsődlegesen a különböző amfetaminszármazékokat, köztük az ecstasyt sorolják. A szakember szerint ez mindössze annyit jelent azonban, hogy ezeket a drogokat használják tipikusan ilyen helyeken, nem pedig azt, hogy a partikon elsősorban ezekkel a szerekekkel dobni fel magukat a szórakozni vágyók. A bulikban továbbra is sokkal elterjedtebb a dohányzás, az alkoholfogyasztás és a marihuána használata. Ezeket viszont – mivel nem kötődnek szorosan a partizáshoz, hiszen cigizni, füvezni, alkoholt fogyasztani szoktak az emberek máshol is – nem sorolja a köznyelv ebbe a kategóriába.

– Nem biztos tehát, hogy ez egy szerencsés elnevezés, hiszen éppen azt a képzetet kelti, hogy a partizók mind amfetamint, ecstasyt és az ezekkel rokon vegyületeket használnak. Az igazság az, hogy az alkoholfogyasztás sokkal jellemzőbb és egy korábbi kutatásunk azt jelezte, hogy a szórakozóhelyek tulajdonosai, üzemeltetői szerint több a vele kapcsolatos probléma is – jegyezte meg Demetrovics Zsolt.

A bulizás és a drogozás összefüggésében az utóbbi időben gyakran emlegetett anyag a GHB, utcai nevén a „Gina”, ami viszont nem tartozik kifejezetten a partidrogok közé, inkább „randidrogként” szokták emlegetni.

A GHB egy disszociatív hatású szer, ami azt jelenti, hogy hatása alatt hallucináció vagy akár testen kívüliség élménye is tapasztalható. Nagyobb dózisban altató hatása van, még nagyobb dózisban kómát okoz, sőt, akár halálos is lehet. Hatása alatt csökkenek a kontrollfunkciók, a használó nem tudja megfelelően megítélni azokat a helyzeteket, amelyekbe belekerül. A túladagolás veszélye a GHB-nél igen nagy, mert igen keskeny a határ a hatásos és a már mérgező dózis között.

A „randidrog” elnevezést Demetrovics Zsolt még kevésbé tartja szerencsésnek. Mint rámutatott, a GHB-ről elterjedt az a nézet, hogy ezt a szert lányok italába szokták keverni a bulikon, hogy kontrollvesztett állapotba kerüljenek, és utána nemi erőszak áldozataivá válhassanak.

– Nincs hivatalos adat viszont sem Magyarországon, sem külföldön arról, hogy ilyesmi rendszeresen előfordulna. Nagyon kevés esetben igazolódott be eddig a világon, hogy valakinek valóban akarata ellenére adtak be GHB-t – mondta a szakértő.

A nemi erőszakot bejelentők között elenyésző azoknak a száma, akiknek a vizsgálat során a szervezetében valóban

FOTÓ: FÁBIÁN ÉVI

Dr. Demetrovics Zsolt

találtak GHB-t. Az esetek mintegy felében alkoholt találnak, negyedében, ötödében pedig marihuánát vagy más drogot. Az

adatok szerint legalább húszféle szer fordulhat elő a szexuális erőszak áldozatainak szervezetében, és a GHB csak egy ezek közül, és ráadásul a legkevésbé gyakori.

Véleménye szerint ez nem is életszerű, hiszen többnyire „nincs szükség ilyen trükkös drogra” a nemi erőszakhoz.

– Az emberiség tulajdonképpen pontosan arra használja az alkoholt már évezredek óta, hogy a társas kapcsolatokban – beleértve a szexuálisakat is – oldja a gátlásokat. Az alkohol egyik fő célja a zsidó-keresztény kultúrában pontosan a tiltások, a gátak alóli felszabadtatás.

Éppen ezért az emberek általában kikapcsolódáskor, illetve hagyományosan ünnepi alkalmakkor fogyasztanak alkoholt, mert akkor lehet azt tenni, amit máskor nem. A kereszténység pedig alapvetően két dolgot tilt: az agressziót és a szexualitást, az alkohol pedig éppen ezt a gátat oldja – magyarázta Demetrovics Zsolt.

Így tehát azért is használnak a szórakozóhelyeken alkoholt, mert férfi és nő könnyebben létesít így egymással kapcsolatot, hiszen döntően ezért mennek oda.

– Ha viszont túl sok alkoholt fogyasztunk, akkor romlanak a döntési képességeink és a kontrollfunkcióink. Az alkohol tehát önmagában elég nagy kockázatot jelent ilyen értelemben – hangsúlyozta. – A GHB hatása e tekintetben persze sokkal jelentősebb, de nem szabad, hogy miközben egy ritka kockázatra koncentrálnunk, ne vegyünk észre ilyen alapvető veszélyt. Túlzott alkoholfogyasztás mellett egyszerűen nagyobb a kockázata annak, hogy szexuális bűncselekmény áldozatává váljék valaki. Erre nem szokás figyelmeztetni!

Bár kevés kutatási adat áll rendelkezésre, de ezek azt mutatják, nem az a jellemző, hogy idegenek töltik az áldozatok italába a GHB-t, majd miután az elvesztette az eszméletét, hazacipelik és megerőszakolják. Sokkal jellemzőbb viszont – és erre vannak kutatási adatok –, hogy ismerősök, barátok együtt használják tudatosan a GHB-t. A szernek erős a gátlásoldó hatása, és könnyen alakul ki szexuális kapcsolat. A GHB valóban okoz amnéziát és a kontrollfunkciók elvesztését, így a hatása alatt az ember tehet tehát olyasmit, amit utólag megbán vagy amire nem is emlékszik!

– Jó, ha figyelnek a lányok a szórakozóhelyeken az italukra, de legalább olyan fontos, hogy ügyeljenek arra, hogy mennyit isznak. A lényeg, hogy az italukba kevert drogtól való félelem ne terelje el a figyelmüket a nagyobb veszélyekről – figyelmeztet a szakember.

Megjegyezte, hogy a GHB gyorsan bomlik, 24 óra elteltével már nem mutatható ki a szervezetben. Mivel utána

már nem bizonyítható, hogy valakinek tényleg belekeverték az italába, ezért fontos, hogy, ha valaki ilyet gyanít, akkor minél előbb forduljon orvoshoz.

AMI MIATT RÁ LEHET SZOKNI

A GHB esetében jelentős a rászakos kockázata, és nehezen is lehet kezelni. Függség alakulhat ki amfetamintól, ecstasytól is. Utóbbi használatával a negatív tünetek, például a remegés, a fogcsikorgatás egyre kifejezettebbek lesznek, az eufórikus állapot ezzel szemben viszont csökken, ezért egyre nagyobb dózist kell bevennie a szer használójának. Az ecstasy és az egyéb stimulánsok csökkentik az étvágyat, a fáradtságérzetet, az alvási igényt, ami gyors és súlyos fogyáshoz, illetve kimerültséghez vezet, aminek végeredménye rövid idő alatti leépülés.

A GHB esetében igen jelentős a túladagolás veszélye. Az amfetaminoknál, az ecstasynál ez a kockázat kisebb, ritkábban, de szintén előfordulhat, szív- és érrendszeri problémákat okoz, emellett jelentős a túlhevülés veszélye.

Magyarországon is, mint világszerte, egyre fiatalabb korosztály kerül kapcsolatba drogokkal, nem ritka, hogy már középiskolás korban kipróbálják a könnyűdrogokat, főként a kannabiszt. Orvosi szempontból ezek a szerek nagyobb veszélyt jelentenek a fiatalabbakra, mint az idősebb korosztály képviselőire, mert kontrollfunkcióik nem úgy működnek, és még az egzisztenciájuk sem alakult ki.

– Például, ha egy harmincévesnek, akinek családja, munkája, kialakult identitása van, és kipróbálja a marihuánát, lényegesen kisebb az esélye arra, hogy ettől kábítószerfüggővé váljon.

A 15–20 év közötti kor viszont a legveszélyesebb ebből a szempontból. A serdülőkre egyébként is jellemző a kíváncsiság, ráadásul pont abban az identitásválságban vannak, ami természetesen jellemző a korukra, és épp ezt zavarja meg a drog – mutatott rá Demetrovics Zsolt.

Mint elmondta, amfetaminok, ecstasy esetében jelentős fizikai megvonási tünetek nincsenek. Azok szoknak rá, akik érzelmileg instabilak, és pszichésen van szükségük ezeknek a szereknek a használatára, vagyis menekülni akarnak a való világból.

A TÚLZOTT PÁNIK TÖBBET ÁRT

Tévhit, hogy általában idegenek „etetik be” a gyerekeket kábítószerrel. A többség barátaitól, ismerőseitől, nem pedig vadidegenektől kapja a drogot.

A szülőknek a szakértő azt tanácsolja, hogy semmi esetre se a gyerek pupillájából, vagy a zsebe, táskája tartalmából próbálják kideríteni, fogyaszt-e kábítószer. A szülő ne legyen nyomozóhatóság, hanem legyen beszélgetőpartner.

Fontos, hogy ne utasítsa el a gyereket. Kifejezheti, hogy nem ért egyet valamilyen viselkedéssel, de el kell fogadnia, hogy csinál a gyerek ostobaságokat. Ellenkező esetben a gyerek nem lesz vele őszinte, és hiába találja meg a zsebében a drogot, nem fog tudni erről beszélni vele.

– Nem az a cél, hogy a gyerekünkről kiderítsük, használ-e drogot vagy sem, hanem az, hogy segítsünk abban, hogy ne használjon. Önmagában azzal, hogy leleplezem, csak azt érem el, hogy legközelebb jobban eldugja. Meg kell próbálni a gyerekekkel értelmesen beszélni a drogfogyasztásról. A szülőnek olyan kapcsolatban kell lennie a gyerekével, hogy az ne féljen őszintén bevallani, ha kipróbált valamilyen drogot, de ehhez kell egyfajta elfogadás a szülő részéről a gyermek felé – fejtette ki Demetrovics Zsolt.

Mint hangsúlyozta, nem a drog használatát kell elfogadni, hanem a gyereket, aki esetleg használ drogot.

Tanácsa szerint nem szabad „túlpánikolni”, túlreagálni sem a drogfogyasztást.

– Az, hogy kipróbál egy marihuánás cigarettát, még önmagában nem a világvége. A mai fiatalok jelentős része úgy próbálja ki a marihuánát, ahogy anyuka, apuka kipróbálta harminc évvel ezelőtt az alkoholt – mutatott rá.

Budapesten a serdülők harmada, országos viszonylatban a negyede kipróbálja a marihuánát, de kis hányaduk az, amely rendszeresen is használja. Döntő részük egyszer-kétszer próbálkozik meg vele, de ezért még nem kell a gyereket szakemberhez hurcolni.

Olyan esetben lehet gyanakodni rendszeres drogfogyasztásra, ha mondjuk, romlik a gyerek iskolai teljesítménye, lecsereéli a barátait, vagy általában furcsán viselkedik.

– A serdülő ebben a korban viszont amúgy is gyakran viselkedik furcsán – jegyezte meg a szakértő, elismerve, hogy a szülőnek egyáltalán nincs könnyű dolga.

Ismételten hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a serdülő viselkedése ambivalens, minden látszat ellenére nagyon is igényli, hogy a szülő foglalkozzon vele, ezért nem szabad magára hagyni a problémáival.

– Nem szabad bedőlni annak, hogy ő próbál függetlenné válni, nem érdekli őt a szülő, mert ez nem igaz – mondta.

Természetesen a szülő – ha tanácstalan – fordulhat szakemberhez is, hogy megtudja, miként ismerheti fel, vagy kezelje azt a helyzetet, hogy a gyermeke kipróbált valamilyen kábítószerrel, vagy akár már rendszeres fogyasztóvá is vált. Emiatt magának a szülőnek kell szakemberhez fordulnia, hiszen ez az ő problémája. Az akarata ellenére odacipelt tinédzseren nem tud a pszichológus segíteni.